

**ПРОФЕСЕИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПОСЕЛСКО СТОПАНСТВО
„СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ” - КЮСТЕНДИЛ**

Утвърждавам:
Директор

/С.Георгиева /

**ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА
ЗА 2022/2023 УЧЕБНА ГОДИНА**

Програмата е утвърдена със заповед на Директора №76/04.10.2022г. и с Протокол №1/30.09.2022г. на ПС

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Нормативно основание за разработване - чл.185 от ЗПУО и „Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование”, утвърден със заповед № РД09-5906/28.12.2017 г. на Министъра на образованието и науката.
2. Програмата кореспондира със Стратегия за развитие на училището, Правилника за дейността на училището, Програма за предоставяне на равни възможности и приобщаване на деца и ученици от рискови групи, Програма за превенция на ранното напускане на училище.
3. Политики за превенция и интервенция на насилието и тормоза – изграждане на позитивен организационен климат, утвърждаване на позитивна дисциплина и подкрепа за личностно развитие на ученика.
4. Водещи принципи – законосъобразност, коректност, партньорство, популяризиране на мерките и резултатите, прозрачност, приемственост, иновативност.
5. Специфични принципи: приемане на различието и разнообразието, развитие на сигурна училищна среда, насърчаване на взаимоотношения на уважение, ефективно лидерство, прилагане на цялостен институционален подход, споделено разбиране за насилието и тормоза и последиците от тях, подкрепа и мотивиране на децата и служителите чрез информиране, обучение, консултиране, супервизия и изграждане на капацитет за справяне с насилието.

I. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

1. Да се създаде позитивна култура и климат в училището.
2. Да се реализира цялостна политика за превенция и интервенция на тормоза и насилието.

3. Да се изгради мрежа от взаимовръзки и взаимодействия за по-сигурна училищна среда.

II. ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Да се повиши осведомеността на всички участници в процеса на училищното образование, че насилието е неприемливо поведение.
2. Да се разработи система за превенция на ниво клас и ниво институция.
3. Да се създаде система за интервенция на ниво клас и ниво институция и да се създаде механизъм за проследяване на ефективността от дейностите по превенция и интервенция на тормоза и насилието.
4. Да се осъществи активно партньорство с родителите.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Изградени цялостен институционален подход, позитивна култура и климат чрез приемане на различието и разнообразието.
2. Развита сигурна среда, в която учениците открито споделят и обсъждат теми, свързани с насилието.
3. Изградена нулева толерантност към всички форми на насилие и тормоз.
4. Мотивирани ученици, служители и родители, които насърчават взаимоотношения на уважение в рамките на училищната общост.

Оперативна цел Дейности	Ангажирани служебни лица	Срок	Очаквани резултати
Да се повиши осведомеността на всички участници в процеса на училищното образование, че насилието е неприемливо поведение.			
1. Запознаване на педагогически и непедагогически персонал с Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и Алгоритъм за прилагане на Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в	Координационен съвет	м. септември- октомври 2022г.	Квалифицирани и мотивирани педагогически специалисти и служители, които насърчават взаимоотношения на уважение и толерантност.

и училищното образование, утвърден със заповед № РД 09 – 5906/ 28.12.2017 г.			
2. Запознаване на родителите с результатите и анализа от оценката на тормоза в училище	Класни ръководители	Тематична родителска среща м. ноември 2022 г	Информирани и мотивирани родители, които насърчават взаимоотношения на уважение в рамките на училищната общност.
3. Обучителни дейности чрез използване на възможностите на учебни предмети по теми, свързани с противодействието на насилието и тормоза.	3. Директор, класни ръководители, педагогически специалисти философия	постоянен	Информирани и мотивирани ученици, които прилагат основните принципи на взаимоотношения на уважение.
Да се разработи система за превенция на ниво институция.			
1. Актуализиране на единните правила и процедури за педагогическите специалисти и служителите в институцията, свързани със случаите на тормоз и насилие.	Председател на комисията	м. септември 2022	Актуални, ясни и точни правила и процедури, свързани със случаите на тормоз и насилие.
2. Подобряване на системата	Директор	постоянен	Подобрена физическа среда,

от дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз.			която не съдържа предпоставки за изява на агресивно поведение
4. Организиране и провеждане на общоучилищно мероприятие под наслов „Не на агресията! Ние творим заедно! Да завържем училището с най- дългата мартеница.“	Социален работник , Класни ръководители,	февруари-март 2023	Ученици, ориентирани към екипна работа и взаимопомощ.
5. Осигуряване на партньорства с институции и организации, ангажирани с проблемите на децата.	Ръководство, Координационен съвет	постоянен	Изградена система за предоставяне на подкрепа за пострадалите и въвлечените в ситуации на насилие и тормоз.
6. Изготвяне на годишен доклад от Координационен съвет и препоръки за създаване на по-сигурна образователна среда.	Координационен съвет	м. Юни 2023 г.	Изградена ефективна система за предоставяне на подкрепа за пострадалите и въвлечените в ситуации на насилие и тормоз.
Да се разработи система за превенция на ниво клас.			
1. Актуализиране на правилата за поведение и ценности от всеки клас.	Класни ръководители	м. ноември 2022	Иработени правила за поведение и ценности от всеки клас.
2. Провеждане на час на класа и ученически дискусии по теми, свързани с противодействието на насилието и тормоза.	Класни ръководители	През учебната 2022/2023 година	Информирани и мотивирани ученици, които приемат и осъществяват взаимоотношения на уважение.
Да се разработи система за интервенция на ниво институция.			

1. Актуализиране и водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията за второ и трето ниво на насилие и тормоз.	Координационен съвет	м. октомври	Изградена система за предоставяне на подкрепа за пострадалите и ввлечените в ситуации на насилие и тормоз
2. Анализ и оценка на риска при случаи на насилие и тормоз от второ и трето ниво и изготвяне на становище за необходимост от ДПЛР на ученик в риск.	Координационен съвет	при необходимост	
3. Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби при случаи от трето ниво и по преценка при случаи от второ ниво.	Координационен съвет	при необходимост	
4. Провеждане на индивидуални консултации с ученици, жертви или упражнили тормоз, или наблюдатели на ситуации на тормоз.	Председател на комисията	постоянен	Развита сигурна среда, в която учениците открито споделят и обсъждат теми, свързани с насилието и изградена нулева толерантност към всички форми на насилие и тормоз.
Да се разработи система за интервенция на ниво клас.			
1. Обсъждане между учениците и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем, последствията от него и	Класен ръководител	При необходимост	1. Ученици, ориентирани към екипна работа и взаимопомощ. 2. Изградена устойчива система от правила и процедури във връзка с всяка

възможните решения.			проява на насилие и тормоз.
2. Съвместни действия между класен ръководител и социален работник и включване на външен специалист при необходимост.	Класен ръководител,		
3. Използване на посредник при разрешаване на конфликт – възрастен или връстник.	Класен ръководител,		Развита сигурна среда, в която учениците открито споделят и обсъждат теми, свързани с насилието.
Да се осъществи активно партньорство с родителите.			
1. Провеждане на тематични родителски срещи.	Класни ръководители	М. Март-април 2023 г	Осъществено активно партньорство с родители.
2. Уведомяване на родителите на участниците във възникнала ситуация на насилие и тормоз.	Социален работник , класни ръководители	при необходимост	Информирани родители.
3. Обсъждане и анализиране на ситуациите на насилие и тормоз съвместно с родителите, изтъкване на силните страни на учениците и извеждане на конкретни договорености.	Класни ръководители, Координационен екип,	при необходимост	Активни родители в партньорски взаимоотношения с педагогическите специалисти.
4. Идентифициране на родители, които да бъдат посредници за осъществяване на връзка между училището и други организации и	Класни ръководители	постоянен	Активни взаимоотношения с родителите.

институции.			
5. Покана към родители, които да представят своите професии и интереси.	Класни ръководители	постоянен	Информирани и мотивирани ученици и активно въввлечени в процеса родители.

5. Ученици, ориентирани към екипна работа и взаимопомощ.

6. Подобрена физическа среда, която не съдържа предпоставки за изява на агресивно поведение.

7. Изградена устойчива система от правила и процедури във връзка с всяка проява на насилие и тормоз.

8. Изградена система за предоставяне на подкрепа за пострадалите и въввлечените в ситуации на насилие и тормоз.

Изготвил:

/И.Ковачев-координатор на екипа/

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО СЕЛСКО СТОПАНСТВО

“СВ. КЛ. ОХРИДСКИ”-гр.КЮСТЕНДИЛ

бул. “Цар Освободител”, № 253, тел. 078/52-27-70

E-mail:pgss_kyustendil@abv.bg

Утвърждавам:
Директор / С. Георгиева

**ЕДИННИ УЧИЛИЩНИ ПРАВИЛА ЗА ПОВЕДЕНИЕ И
ЦЕННОСТИ
ДА БЪДЕМ ТОЛЕРАНТНИ!**

1. Приемаме хората такива, каквито са.
2. Ако уважаваме другите и те ще ни уважават.
3. Добрата дума цена няма – общуваме без омраза и обиди.
4. Изслушваме се и приемаме чуждото мнение.
5. С търпение всичко се постига - обясняваме на другите постъпките си и споделяме чувствата си.
6. Контролираме гнева си и се поставяме на мястото на другия.
7. Помагаме на нуждаещите се и на тези, които искат да изявят таланта си.
8. Не забравяме възможността за извинение.
9. Опазваме материалната база в училище и зачитаме правото на лична собственост.
10. Не тичаме в класната стая и по коридорите.
11. Изключваме телефона преди започването на часа.
12. Съобразяваме се с правата на другите да получават знания и не им пречим по време на час.

Изготвено.
Иванко Коларов - [Signature]

**ПРОФЕСЕИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО СЕЛСКО СТОПАНСТВО
„ СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ” – КЮСТЕНДИЛ**

Утвърждавам:
Директор
/ С. Георгиева/

**ЕДИННИ ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ ЗА ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ
СПЕЦИАЛИСТИ И СЛУЖИТЕЛИТЕ, СВЪРЗАНИ СЪС СЛУЧАИТЕ НА
ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ
ЗА 2022– 2023 УЧЕБНА ГОДИНА**

Насилие над дете е всеки акт на физическо, психическо, или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

Тормозът е специфичен вид насилие и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие /упражнено от връстник или възрастен/, е длъжен да сигнализира органите по закрила на детето.

Ключови характеристики на тормоза са:

- злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи;
- извършва се от позицията на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
- повтара се многократно във времето, а не е еднократен изолиран акт на агресия.

I. Действия на служителите при случаи на тормоз и насилие:

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз и насилие и успокояване на участниците

Задължение на всеки педагогически специалист или служител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз и насилие, на която е станал свидетел:

- ☐ незабавно учениците трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическия контакт между тях, а когато има опасност за живота на детето и неговото здраве, може да се използва разумна физическа сила под формата на избулване, издърпване, задържане на място.;
- ☐ не трябва веднага да се изяснява ситуацията с участниците, а това да стане на по-късен етап;
- ☐ важно е ясно да се обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Уведомяване за ситуацията

1. При първо ниво – нарушаване на правилата:

- ☐ регистраторът на насилието уведомява класния ръководител, който подробно се информира за случилото се и проблемът се разглежда на ниво клас;
- ☐ класният ръководител уведомява родителите на участниците;

☐ класният ръководител провежда консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците.

☐ предприемане на мерки и действия от страна на класния ръководител за намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример;

☐ проследяване изпълнението на предприетите мерки и действия.

2. При **второ ниво** – повтаряне на едни и същи нарушения на правилата или насилие с по-сериозни последици – тормоз:

☐ регистраторът уведомява класния ръководител;

☐ класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуация на насилие;

☐ класният ръководител съобщава на директора и координационния съвет, който прави оценка на случая;

☐ по преценка на директора се подава сигнал от името на институцията до ОЗД и/или полицията;

☐ класният ръководител уведомява родителя;

☐ предприемане на мерки и действия от координационния съвет и вписване в дневника със ситуации от регистратора или класния ръководител;

☐ възстановяване на щети при наличие на такива;

☐ проследяване изпълнението на предприетите мерки.

3. При **трето ниво** – системна злоупотреба, както и ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето за който и да е от участниците в ситуацията:

☐ регистраторът уведомява:

- директор;

- класния ръководител;

☐ класният ръководител подробно се информира от всички свидетели и участници в ситуацията

☐ директорът подава сигнал към ОЗД или органите на полицията;

☐ класният ръководител уведомява:

- родителите на участниците;

- писмено уведомява Координационния съвет;

☐ предприемане на индивидуални разговори с участниците от психолог/педагогически съветник;

☐ координационният съвет вписва ситуацията в дневник за случаи;

☐ координационният съвет предприема мерки и действия за интензивна работа по случая и разписва план за действие;

☐ директорът информира и насочва към други служби и/или услуги.

Трета стъпка: Реакции на педагогическите специалисти спрямо участниците в ситуации на тормоз и насилие:

1. Реакции спрямо ученик, който е обект на тормоз и насилие:

☐ да не се разпитва веднага за случилото се – това може да се случи на по-късен етап. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени;

☐ да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;

☐ да се предложи на ученика подкрепа, като се мотивира той сам да определи какво точно ще му помогне да се почувства сигурен;

☐ да се наблюдава ученика в следващите дни, за да се установи как се чувства и при необходимост отново да се разговаря с него.

2. Реакции спрямо ученика, който е упражнил тормоз и насилие:

☐ да не се изслушва съвместно с потърпевшия;

☐ да се разговаря със спокоен и умерен тон;

☐ да се покаже, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик;

☐ да стане ясно, че се действа, за да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа или дадена щета, а не за да бъде наказан ученикът;

☐ да се мотивира ученикът сам да реши как ще поправи грешката;

☐ след изясняване на ситуацията, да се проследява поведението на ученика и се даде обратна връзка.

3. Реакции, спрямо наблюдателите:

☐ да се поощрят учениците, които са се намесили в защита ценностите на училището;

☐ да се сподели очакването, че е добре всеки да постъпи по този начин и е правилно проблемът да се разреши чрез разговор;

☐ да се убедят за необходимостта при насилие да се потърси помощ и да се съобщи за случая на учител или родител. / Извън учебно време на телефон 116 111 - Национална телефонна линия за деца. В случай на кибертормоз Национален център за безопасен интернет на телефон 124 123 или мейл helpline@online.bg или на сайт www.safenet.bg /.

4. Включване на родителите:

☐ във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията. Добре е разговорът да бъде започнат със силните страни на детето и да бъде проведен на подходящо място в партньорски взаимоотношения;

☐ в разговора е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другия ученик, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна;

☐ родителите трябва да бъдат убедени, че критиките, обидите и negliжирането на другия от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;

☐ от разговора трябва да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат.

II. Действия при насилие на ученик срещу член на екипа на училището

☐ действието се прекратява незабавно от възрастен, който е в близост до мястото;

☐ оказва се помощ в случай, че има пострадал;

☐ ученикът се отделя от мястото и се успокоява;

☐ уведомяват се родителите;

☐ провежда се на индивидуално консултиране от психолог/педагогически съветник, който прави оценка и изготвя становище;

☐ взема се решение от педагогическия съвет за последващи действия;

☐ класният ръководител или учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели.

III. Действия при насилие от възрастен срещу ученик

☐ регистраторът на случая незабавно подава сигнал към ОЗД или полицията;

☐ прилага се Координационният механизъм за дете в риск;

☐ провежда се индивидуално консултиране на ученика с психолог/педагогически съветник, който прави оценка и изготвя становище.

Единните правила и процедури са актуализирани, съобразно Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден със заповед № РД 09-5906 / 28.12.2017 на Министъра на образованието и науката

Изготвил:

/И.Ковачев – координатор екип/

**ПРОФЕСЕИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО СЕЛСКО
„СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ” - КЮСТЕНДИЛ**

Утвърждавам:
Директор
/ С. Георгиева /

**ПЛАН ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И
ТОРМОЗА**
за учебната 2022/2023 ГОДИНА

ВЪВЕДЕНИЕ

С План за превенция и интервенция на насилието и тормоза се актуализира Плана за противодействие на училищния тормоз, утвърден със заповед № РД-10-476 от 15.11.2017г. и е във връзка с(Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден със заповед № РД 09 – 5906/ от 28.12.2017 г. на Министъра на образованието и науката. Планът се базира на извършената оценка на проблема с насилието в училище въз основа на въпросник в началото на настоящата учебната година.

ЦЕЛИ

1. Създаване позитивна култура и климат в училището чрез прилагане на цялостен институционален подход.
2. Повишаване усвещеността на всички участници в процеса на образование и неприемане на насилническото поведение.
3. Възпитаване у учениците на коректни и толерантни междуличностни взаимоотношения и поведение, съобразено с обществените норми, ред и спазване на законите.
4. Мотивиране на персонала в училище към съпричастност и ангажираност към действията по превенция и преодоляване на училищния тормоз и насилие.
5. Оказване на съдействие на органите по закрила в случай на деца, жертви на насилие, тормоз или други кризисни ситуации.

ЗАДАЧИ

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за превенция на насилие и тормоз в училище на ниво клас и институционално ниво.
2. Разработване на дейности по интервенция на ниво институция и ниво клас, чрез поставяне на ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз.
3. Системно провеждане на индивидуални консултации с ученици.
4. Оказване на съдействие на органите по закрила в случай на деца, жертви на насилие, тормоз или други кризисни ситуации.
5. Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза.

ДЕЙНОСТИ И МЕРОПРИЯТИЯ № по ред	Дейност	Срок	Отговорник
I. Дейности по превенция на ниво институция			
1	Запознаване на педагогическия и непедagogическия персонал с формите на насилие и с Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.	<i>м. Септември 2022г.</i>	Координационен съвет
2	Запознаване на учениците с видовете насилие и тормоз.	<i>м. Ноември 2022г. -</i>	Координационен съвет, класни ръководители
3	Осигуряване на партньорства с институции и организации, ангажирани с проблемите на децата – Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни, Отдел „Закрила на детето“, Детска педагогическа стая и др. Срещи и уточнения на механизмите за взаимодействие.	<i>30 септември 2022г.</i>	Ръководство, Координационен съвет,
4	Запознаване на учениците и родителите с формите на насилие и с Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.	<i>първата седмица на м. Октомври 2022г.</i>	Координационен съвет, класни ръководители
5	Извършване от класните ръководители на изследване и оценка на тормоза между учениците в училището посредством определен инструментариум./ „Въпросник за ученика“ и „Въпросник за учителя“/	<i>втората седмица на м. Октомври 2022г.</i>	Координационен съвет, класни ръководители
6	Анализ и обобщаване на резултатите от изследването от координационния съвет.	<i>края на м. Октомври 2022г. .</i>	Координационен съвет,
7	Утвърждаване от директора на	<i>до края на м. октомври</i>	Директор,

изготвил:

Координатор - *[Signature]*